

Aan

Witpaard BV
Mevr. M. Nagelhout
Postbus 337
8260 AH kampen

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

notitie

Contactpersoon

M. (Mike) Wallink

Kenmerk

15-027a

Status

definitief

Datum

14 december 2015

Betreft

Vleermuisonderzoek landhuis Halsaf, Babberich

Omschrijving

Inleiding

In opdracht van Witpaard BV heeft Ecogroen een onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Dit onderzoek is noodzakelijk voor de ruimtelijke onderbouwing van de voorgenomen verbouwplannen van met name het landhuis op locatie Halsaf te Babberich.

Uit onder andere een recent door Ecogroen uitgevoerde quickscan¹ is gebleken dat in het te renoveren landhuis en duiventil diverse (potentiële vaste) verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Geschikte verblijfplaatsen zijn onder andere aanwezig op de zolder, tussen het dakbeschot en in de kelder. Tijdens deze quickscan zijn bovendien sporen aangetroffen die erop duiden dat het landhuis als vaste verblijfplaats in gebruik is of in gebruik is geweest. Het betreft onder andere prooiresten en uitwerpselen die zijn aangetroffen. Doel van het onderzoek is vaststellen of en zo ja, waar zich (vaste) verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden in zowel het landhuis als de duiventil. In deze notitie zijn de bevindingen van het vleermuisonderzoek verwoord.

Situatie

Het plangebied is gelegen ten oosten van Babberich en betreft het landhuis en duiventil op landgoed Halsaf (bijlage 1). Sloop en nieuwbouw zal niet plaatsvinden, maar beiden worden inpandig verbouwd. Het landhuis krijgt in de toekomst de hoofdfunctie horeca (bijvoorbeeld als hotel en bed & breakfast) en de duiventil wordt mogelijk omgevormd tot bruidssuite. Voor de ligging van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 1.

1 M. (Mike) Wallink (2015). Quickscan natuurtoets landgoed Halsaf, Babberich. Rapport 15-027. EcoGroen Advies bv Zwolle.

notitie

Beschermingsstatus en onderzoeksmethode vleermuizen

Beschermingsstatus

Het leefgebied van strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vlieg-routes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten verblijfplaatsen de grootste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebied gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs bosranden, bomenrijen of boven water, zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawet echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek heeft zich met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Volgens het protocol voor vleermuizen (zie kader 1) dienen in voorliggende situatie (minimaal) vier nachtelijke bezoeken verspreid over het jaar te worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om twee nachtelijke bezoeken in de periode mei tot half juli welke gericht zijn op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen (deze hebben wij uitgevoerd tijdens een avond en ochtendbezoek respectievelijk op 24 juni en 13 juli 2015) en twee nachtelijke bezoeken van half augustus tot eind september gericht op baltslocaties en paarverblijfplaatsen. Deze bezoeken zijn wederom op een avond en ochtend uitgevoerd, namelijk 2 en 24 september 2015. Met uitzondering van het avondbezoek van 24 juni zijn de bezoeken door twee personen uitgevoerd.

Kader 1: Toelichting onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van EZ en de Zoogdierverseniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol heeft tot doel:

- 1) Dat RvO geen aanvullend onderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

notitie

Resultaten vleermuisonderzoek

Resultaten onderzoek verblijfplaatsen

Uit het aanvullende vleermuisonderzoek is gebleken dat er diverse vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn (zie bijlage 1). Het betreft vaste verblijfplaatsen op de zolder, in de kelder en in de (aanbouw)schuur van het landhuis. Verder is ook een verblijfplaats van een Grootoorvleermuis aangetroffen in de duiventil. Hieronder worden deze verblijfplaatsen nader toegelicht. Verder zijn in de omgeving van het landhuis en de duiventil ook verblijfplaatsen aangetroffen (zie kader 2).

Kader 2: Terreingebruik vleermuizen omgeving landhuis

Verblijfplaatsen

In een nabij geleden boomholte is een kraam- en zomerverblijfplaats van vleermuizen aangetroffen (waarschijnlijk Baardvleermuis). Naar verwachting betreft het een kolonie van tenminste 25 exemplaren. Tijdens alle bezoeken zijn diverse in- of uitvliegende exemplaren aangetroffen. Verder is tijdens het bezoek van 2 september een baltsverblijfplaats van Rosse vleermuis waargenomen. Voor de ligging van beide verblijfplaatsen wordt verwezen naar bijlage 1.

Vliegroute

De laanstructuur ten noorden van het landhuis wordt gebruikt als vliegroute van (waarschijnlijk) Baardvleermuis. Het betreft de exemplaren die in de boom een kraamkolonie hebben en de lanen gebruiken om zowel de boom als foerageergebied te bereiken.

De beoogde interne verbouwplannen van het landhuis hebben geen negatieve effecten op genoemde verblijfplaatsen en vliegroute. Het nemen van vervolgstappen is niet nodig.

Zolder landhuis

Op de zolder is een vaste zomerverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Tijdens het ochtendbezoek van 13 juli zijn twee invliegende exemplaren aangetroffen. Tijdens de overige bezoeken zijn onder en in de buurt van de hangplek diverse verse uitwerpselen aangetroffen van waarschijnlijk Gewone dwergvleermuis. Dit duidt erop dat de soort ook gedurende de rest van de zomer meerdere keren de zolder gebruikt heeft als verblijfplaats.

Op de zolder zijn tijdens in maart 2015 uitgevoerde quickscan² duizenden (oude) keutels van vleermuizen aangetroffen. Uit een artikel op internet blijkt dat het uitwerpselen betreft van een kolonie Baardvleermuizen³. Tijdens alle vleermuisbezoeken is de zolder geïnspecteerd en zijn geen Baardvleermuizen aangetroffen. Wel zijn op de bekende hangplekken (locaties met oude uitwerpselen) tijdens alle bezoeken tientallen tot honderden verse uitwerpselen aangetroffen (foto 1). Gezien het formaat van deze uitwerpselen is het mogelijk dat deze van Baardvleermuizen afkomstig zijn en de soort de zolder nog steeds als vaste (zomer)verblijfplaats gebruikt.

2 M. (Mike) Wallink (2015). Quickscan natuurtoets landgoed Halsaf, Babberich. Rapport 15-027. EcoGroen Advies bv Zwolle.

3 <http://www.gelderlander.nl/regio/liemers/onderzoek-op-zolders-1.2708544>.

notitie

Foto 1: Honderden verse en oude uitwerpselen op zolder landhuis Halsaf. © M. Wallink.

Dakbeschot landhuis

Tussen het dakbeschot is zowel een zomer- als paarverblijfplaats van respectievelijk een *Myoot* (waarschijnlijk Baardvleermuis) en een Ruige dwergvleermuis aangetroffen. Op 2 september is een uitvliegende *Myoot* aangetroffen en op 24 september een invliegende (en baltsende) Ruige dwergvleermuis.

Schuur tegen landhuis

In de (aanbouw-)schuur is een vaste zomerverblijfplaats van tenminste één Gewone grootoorvleermuis aanwezig. Op 13 juli is een zwermend en invliegend exemplaar aangetroffen. Ook tijdens de overige bezoeken is telkens een foeragerend exemplaar in of in de nabijheid van de schuur waargenomen. Het is aannemelijk dat het tijdens alle bezoeken hetzelfde exemplaar is geweest.

Kelder landhuis

De kelder is zowel in gebruik als zomer- als overwinteringsverblijfplaats van Gewone grootoorvleermuis (foto 2). Tijdens de 2 nazomerbezoeken van 2 en 24 september is één Gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Gezien de klimatologische omstandigheden - vorstvrij is noodzakelijk - wordt verwacht dat de kelder geschikt is als overwinteringslocatie voor vleermuizen. Dit in tegenstelling tot de andere onderzochte ruimten. Aangezien de kelder veel kieren, spleten en andere ruimtes herbergt die visueel niet te inspecteren zijn, is het aannemelijk dat meerder exemplaren (en wellicht soorten) de kelder als overwinteringslocatie in gebruik hebben.

Foto 2: Kelder landhuis Halsaf. ©M. Wallink.

notitie

Duiventil

Tijdens het veldbezoek van 13 maart 2015 is een Gewone grootoorvleermuis aangetroffen tussen de muur en een balk uit de dakconstructie. Omdat hier tijdens de andere bezoeken geen exemplaren zijn waargenomen kan geconcludeerd worden dat dit slechts een sporadisch gebruikte, tijdelijke verblijfplaats betreft. Ook zijn geen sporen of uitwerpselen aangetroffen die erop duiden dat de soort regelmatig huist in de duiventil. Een dergelijk, incidenteel in gebruik zijnde, verblijfplaats is niet jaarrond beschermd in de Flora- en faunawet. Wel is het van belang voorafgaand aan de werkzaamheden de duiventil te inspecteren op aanwezigheid van vleermuizen. Indien een vleermuis aanwezig is dient gewacht te worden totdat de soort uit zichzelf verdwenen is.

Effectbeoordeling verblijfplaatsen

Aanwezige zomer-, balts- en overwinteringsverblijfplaatsen van vleermuizen worden in de Flora- en faunawet gezien als vaste verblijfplaats en zijn daarom strikt beschermd. Indien dergelijk verblijfplaatsen schade ondervinden of zelfs verdwijnen, is het nemen van vervolgstappen zoals het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Omdat geen werkzaamheden zijn gepland op de locaties waar verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn (zolder, kelder, dakbeschot en (aanbouw)schuur blijven ongemoeid) zal directe schade aan verblijfplaatsen niet optreden.

Wel kan sprake zijn van indirecte effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen op de zolder, in het dakbeschot, in de (aanbouw)schuur en in de kelder. Verblijfplaatsen op deze locaties zijn gebaat bij donkere omstandigheden en verder is van belang dat de ruimten toegankelijk blijven voor vleermuizen (zie ook kader 3). Indien (nieuwe) activiteiten en werkzaamheden gepland zijn op de zolder, in de schuur en in de kelder die in strijd zijn met deze voorwaarden (donkerte en toegankelijkheid) wordt geadviseerd om een vleermuisdeskundige te raadplegen. Het nemen van vervolgstappen zoals een ontheffingsaanvraag is niet aan de orde als de donkerte en de toegankelijkheid van de zolder, kelder, dakbeschot en (aanbouw)schuur gegarandeerd kan blijven.

Kader 3: Baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis op de zolder van landhuis Halsaf

Het gebruik van de zolder door Baardvleermuis (en Gewone grootoorvleermuis) is al sinds lange tijd bekend en de zolder wordt regelmatig onderzocht door leden van de Vleermuiswerkgroep Gelderland. Geconstateerd is dat de zolder het afgelopen jaar (2015) meer menselijke activiteiten plaatsvinden. Er wordt bijvoorbeeld meer gebruik gemaakt van in de ruimte de aanwezige verlichting (zie foto 3). Met name soorten als Baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis zijn erg gevoelig voor verstoring als gevolg van verlichting (en geluid). Naar verwachting heeft het veranderende gebruik (toename verlichting en geluid) ervoor gezorgd dat bijvoorbeeld Baardvleermuis in de zomer van 2015 slechts in beperkte mate gebruik heeft gemaakt van de zolder.

Aanpassingen van het gebruik van de zolder vereisen maatwerk om schade te voorkomen op verblijfplaatsen van vleermuizen en dienen in overleg met een vleermuisdeskundige te worden vastgesteld. Achterwege laten van menselijke activiteiten heeft de voorkeur, maar er zijn ook alternatieven denkbaar zoals het afsluiten van bepaalde delen van de zolder (met verblijfplaatsen van vleermuizen) voor gebruik. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door tussenwanden op de zolder te plaatsen.

notitie

Foto 3: Verlichting op zolder.

Resultaten en effectbeoordeling vliegroutes en foerageergebieden

Het plangebied vormt beperkt foerageergebied voor soorten als Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis en Baardvleermuis. De soorten zijn tijdens meerdere bezoeken aangetroffen. Vliegroutes zijn niet in of langs de rand van het plangebied aangetoond. Gezien in de buurt verspreid liggende groenstructuren, kan worden uitgesloten dat het plangebied onmisbaar is als vliegroute of foerageergebied. In het plangebied en de omgeving blijven (ook in de toekomstige situatie) voldoende alternatieve vliegroutes en foerageergebieden voorhanden. Vervolgstappen voor vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn dan ook niet aan de orde.

Conclusies

Landhuis

Uit het onderzoek is gebleken dat er diverse vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied (landhuis) aanwezig zijn. Indien (nieuwe) activiteiten en werkzaamheden gepland zijn op de zolder, in de schuur en in de kelder die in strijd zijn met de belangrijke vestigingsvoorwaarden voor vleermuizen (donkerte en toegankelijkheid) wordt geadviseerd om een vleermuisdeskundige te raadplegen. Het nemen van vervolgstappen zoals een ontheffingsaanvraag is niet aan de orde als de donkerte en de toegankelijkheid van de zolder, kelder, dakbeschot en (aanbouw)schuur gegarandeerd kan blijven.

Duiventil

In de duiventil is een incidenteel in gebruik zijnde verblijfplaats van Gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Een dergelijk, incidenteel in gebruik zijnde, verblijfplaats is niet jaarrond beschermd in de Flora- en faunawet. Wel is het van belang voorafgaand aan de werkzaamheden de duiventil te inspecteren op aanwezigheid van vleermuizen. Indien een vleermuis aanwezig is dient gewacht te worden totdat de soort uit zichzelf verdwenen is.

Geldigheidsduur

Tot slot wijzen wij u op de beperkte geldigheidsduur van het vleermuisonderzoek (kader 4). Het uitgevoerde vleermuisonderzoek is in deze situatie geldig tot juni 2018. Na deze periode dient het vleermuisonderzoek herhaald te worden.

notitie

Kader 4: Geldigheidsduur vleermuisonderzoek

Vleermuizen maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen en wisselen, behalve in de winter, regelmatig van verblijfplaats. Gezien dit mobiele karakter van vleermuizen is vleermuisonderzoek juridisch gezien slechts voor een bepaalde periode rechtsgeldig. Volgens het Ministerie van LNV zijn er geen richtlijnen hoe lang een vleermuisonderzoek 'houdbaar' is. Over het algemeen wordt in de soortenstandaard van de in deze situatie te verwachten soorten een periode van drie jaar aangehouden. Dit houdt in dat het uitgevoerde onderzoek tot juni 2018 geldig is.

Bijlage 1. Inventarisatiekaart vleermuizen

